

Українська держава понад усе!

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

2019 рік

Квітень

Число 4 (398)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

ХОЛОДНОЯРЕЦЬ ПЕТРО ПЕТІЙ

Начальником штабу переяславського отамана Гаврила Чорного-Куреди був поручник Армії УНР Петро Петій із Прилуцького повіту – батьківщини Миколи Міхновського. Під псевдонімом "Петієнко" він увійшов і до історії Холодного Яру – як член Окружного право-лівобережного повстанського повстанком, обраного в липні 1921 р. в районі Гайдамацького шпильа.

Петро Михайлович Петій народився 1896 р. у с. Боршні Прилуцького повіту Полтавської губернії (тепер Чернігівської області).

Петро Петій був освіченою людиною: закінчив учительську семінарію в Києві, 2-гу Київську школу прапорщиків (1916), а в 1918 р. – Київську інструкторську школу старшин. Звання – "поручник піхоти".

"На сов. Україну", стверджували більшовики, Петій ("він же Палій-Рашкевич") прибув у травні 1920 року.

До вересня переховувався в Золотоніському повіті. Довідавшись про "громадянське значення" Холодноярського повстанком, Петій вирушив на Чигиринщину, зустрівся з Головним отаманом Холодного Яру Іваном Деркачем. Побувши деякий час на Чигиринщині, "дістав завдання проінформувати всі повстанські загони і

організації, що 24 вересня в Холодному Яру скликається з'їзд для виборів Центрального Повстанкому".

24 вересня 1920 р. у Медведівці, що на межі з Холодним Яром, на повстанському з'їзді, одним з організаторів якого був поручник Петій, обрано Головним отаманом усіх повстанських загонів Холодного Яру і околиць Костя Пестушка-Блакитного, отамана Степової дивізії.

Наприкінці вересня Петій приїжджує до відділу Чорного, стає начальником штабу. Нав'язав зв'язки Петій і з отаманом Левченком, який на той час мав із півтисячі осіб. Чекісти стверджували, що Петій брав участь в усіх "експедиціях" отамана Чорного. Інші більшовицькі документи засвідчують, що ці експедиції мали успіх. Попри те, що літне тепло вже було позаду, до Чорного продовжували йти козаки.

Величезне повстання серпня – жовтня 1920 р. все ж закінчилося поразкою. Роль тут відіграв і неуспіх Армії УНР, яка 21 листопада під ударами червоних змущена була перейти р. Збруч, відтак Красна армія зосередила всю силу проти повстансько-партизанського руху.

І все ж партизани сподівалися, що на весну українська армія повернеться, відтак не сиділи на місці, а готувалися до нового повстання.

У лютому 1921 р. начштабу Чорного Петій налагодив зв'язки з полтавським отаманом Галайдою. Від нього дізнався про існування в Лубнах підпільної петлюрівської організації. У березні Петро Петій знову вирушив до Холодного Яру, де, за даними чекістів "реорганізувався Повстанком", секретарем якого повстанці обрали поручника Петія. Висока честь!

У Холодному Яру Петій зустрічається "з кур'єрами та агентами, які прибувають із за кордону із Штабу Петлюри, і зв'язується з більшою частиною банд і організацій в Україні, а також налагоджує зв'язок з Центральним Повстанським комітетом у Києві".

У липні 1921 р. в Холодному Яру мав відбутися повстанський з'їзд.

Місце вибрали глухе – в районі Гайдамацького шпильа.

Коли зібралися загони з різних районів, провели реєстрацію. Право голосувати отримали 28 чоловік. "Головою з'їзду, – розповідав підпільник Григорій Яковенко, – був вибраний Отаманенко, а секретарями я і Петієнко".

Як бачимо, Петро Петій за давньою традицією трохи скорегував своє прізвище. Були вже повстанці Лютий-Лютенко, Гулий-Гуленко, тепер буде і Петієнко...

Прод. на 4 стор.

ЗБРОЮ ОСВЯТИЛИ В МОТРИНОМУ МОНАСТІРІ

Наступного дня, 6 серпня, був Спас. У Мотрині монастирі зішлася сила народу. У нашому таборі за два-три дні до того виникла думка: коли у монастирі святитимуть плоди й квіти, посвятимо свою зброю. Чутка про це передалася на села, і на Спаса разом із жінками та дівчатами, що несли святити яблука та квіти, прийшло чимало дядьків і хлопців з рушницями. Наш табір пішов на Богослужіння до монастиря майже увесь. Залишилися тільки кухарі біля казанів і кулеметники коло станкових кулеметів. Біля церков – багато народу, що не вмістився у храмі. Виставивши на дорогу варту, змішуємося з юрбою. Вітаємося із знайомими, ділимося новинами.

Наблизився час хресного ходу. Народ став великим колом навкруг нової церкви. На траві стояли кошики та миски з яблуками, медом, вінками і букетами з колосків збіжжя та квітів. Хресний хід провадив старенький монастирський священник, українець не тільки за походженням (здається, отець Іван), про якого я вже згадував. Коли він розпочав посвячення, на траву, як по команді, лягли сотні рушниць, шабл, ручні кулемети; між яблуками та грушками зачорніли ручні гранати. Побачивши це, священник схилив на груди сиву бороду і замислився, неначе нараджуючись зі своїм сумлінням. Потім звів до неба очі і широко махнув кропилом:

– Благослови, Господи, на враги і супостати!

Отаман, з яким ми стояли навпроти могили сотника Компанійця, опустився на коліно. За ним

хвилюю вклякла на коліна ціла лава.

Після посвячення ми розмовляли коло могили із селянами. До нас підійшла і почастувала свяченими яблуками старенька жінка. Це була матір Солонька, боровицького отамана, що загинув навесні разом із Петром Чучупаком у Черкаській ЧК. Вона прийшла до монастиря пішки із Побережжя, щоб відправити молебень за сина. Постановляємо після служби Божої відправити на могилі Компанійця панахиду за всіма полеглими холодноярцями.

Юрій ГОРЛІС-ГОРСЬКИЙ

ШАНОВНІ ДРУЗІ!

Запрошуємо вас на творчий вечір Романа КОВАЛЯ з нагоди його 60-ліття та 30-ліття громадсько-політичної діяльності.

На вечір запрошено визначних діячів української культури. Адреса: Хрещатик, 26.

2-й поверх, колонна зала Київської міської ради. Початок: о 18.00, 17 квітня 2019 р. До зустрічі!

На світлині – Надія КУРИЛО і Роман КОВАЛЬ
Горлівка, літо 1959 р.

ЧИТАЮ ЗАРАЗ "ЗДОЛАТИ РОСІЮ"

Згадую як у мене за ці роки відбувався зріст свідомості – від дружби з цією країною до правди. Якого страшного ворога –

Росію – не могла розпізнати все життя!

Гелена ГАВРИЛЮК

24-ТІ ВШАНУВАННЯ ГЕРОІВ ХОЛОДНОГО ЯРУ

ПРИСВЯЧЕНІ 100-ЛІТТЮ ВСЕНАРОДНОГО ПОВСТАННЯ, ЯКЕ ПОЧАЛОСЯ У КВІТНІ 1919 Р. В ХОЛОДНОМУ ЯРУ, ВІДБУДУТЬСЯ 13 – 15 КВІТНЯ НА ЧЕРКАЩИНІ ТА КРОПИВНИЧЧИНІ

13 квітня, с. Івківці, Медведівка, Мельники

Початок у суботу 13 квітня о 13.00 в с. Івківцях Чигиринського р-ну Черкаської області покладанням квітів до пам'ятника Максимі Залізнику (скульптор Іван Гончар). У програмі також екскурсія в Zernolend та сходження на гору Семидубову, катання дітей на холодноярській тачанці та ін. Відповідальний Назар Лавріненко, 067-476-25-26.

13 квітня о 17.00 квіти буде покладено до пам'ятника Максимі Залізнику в Медведівці. Одразу ж у Медведівському будинку культури розпочне роботу Літературна сцена Історичного клубу "Холодний Яр". Відбудеться презентація нових книжок, а саме: Михайла Колодзінського "Воєнна доктрина", Романа Ковалю "Здолати Росію", Василя Ковтуна "Дорогою через Майдан", Марка Мельника "Жадання фрон-

ту" та Олексія Східняка "Війна за Україну. Спогади бійців. Окрема добровольча чота «Карпатська Січ»". Євген Букет представить спеціальне число журналу "Українська культура", виданого з нагоди 250-річчя Коліївщини, та книжку Володимира Покотила "Лицарі золотого тризуба" про антибільшовицьке підпілля на Київщині. Лунатимуть пісні кобзаря Тараса Силенка. О 19.00 – прем'єра фільму "Чорний козак" (режисер Владислав Чабанюк). Відповід. Богдан Леґоян, 095-069-07-74, сл. 047-30-95-33-1.

13 квітня в Мельниках буде відкрито табір Туристичної командної гри "Легенда Холодного Яру", яка 14 квітня відбудеться на місцях героїчної боротьби за волю України. Учасники мусять на мапі знайти історичні місця та виконати завдання, які долали холодноярські повстанці. Відповідальна Настя Сугак, 097-42-70-890.

14 квітня, Мельники, Холодний Яр, Мотрин монастир, х. Буда, дуб Максима Залізняка

14 квітня, неділя, 10.00, Мельники, цвинтар. Покладання квітів на могилу Василя Чучупака та на братську могилу холодноярців. Віддання вояцьких почесей загиблим. Слово шани співорганізаторів.

14 квітня, 11.00, Мельники, центр. Коротке слово голови оргкомітету, пісня. Покладання квітів до пам'ятників героям Холодного Яру, поручникові Юрієві Городянину (Горлісу-Горському) та родині Чучупаків.

14 квітня, 12.45. Вшанування могили сотника Івана Компанійця. Пісня кобзаря. Освячення зброї в Мотрині монастирі. Пісня кобзаря. Молитва українських націоналістів. Вихід колони до місця відкриття меморіального знака.

14.00, Холодноярське плато. Відкриття меморіального знака на пам'ять про загиблих героїв 93-ї

ОМБр "Холодний Яр" – за участі делегації бригади. На пам'ятникові напис – "На вічну пам'ять воїнам 93-ї Окремої механізованої бригади ЗСУ «Холодний Яр», які поклали свої голови в боротьбі за волю України у 2014 – 2019 рр. Вічна слава!"

Меморіальний мітинг. Слово співорганізаторів. Пісні.

15.30 – 17.00. Хутір Буда, літературно-музична сцена. "На славу братам Чучупакам та їхньому козацтву". Роман Коваль, представлення книги "Скажи батькам, що був чесний". Народний артист України Тарас Компаніченко, пісні Української революції 1917 – 1921 рр.

17.00 – 18.00. Хутір Буда. Храм Петра Багатостраждального Калнишевського. Гутірка з дослідником Коліївщини Євгеном Букетом про Холодний Яр, Максима Залізняка і Семена Неживого.

11.00 – 18.00. Хутір Буда, ярмарок народних майстрів, книжковий ярмарок.

17.00 – 19.00. Поминальний обід.

15 квітня, с. Розумівка, Соснівка, Цвітна, Чорноліска, Цибулеве

11.00. Вшанування братської могили козаків Чорного Ворона в с. Розумівці Олександрівського району Кропивницької області.

13.00. Покладання квітів до пам'ятника повстанцям у с. Соснівці.

13.45. Вшанування Пилипа Хмари та його козацтва в с. Цвітному.

15.00. Покладання квітів на могилу дружини і сина отамана Миколи Кібія-Бондаренка в Чорнолісці. Екскурсія до 300-літньої гайдамацької криниці.

16.00. – 16.15. Гайдамацька Січ, с. Цибулеве Знамянського р-ну. Лекція Євгена Букета "Марко Мамай – гетьман Ханської України". Поминальний обід.

#ХолоднийЯр2019
#ІсторичнийКлубХолоднийЯр

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

КОСТЯНТИН ДИКАНЬ

(2.03.1959, ПОЛТАВА – 17.03.2019, КИЇВ)

Я знав Костю з 1990 р. – як члена УГС і УРП, борця за волю України, вірного товариша, добру і світлу людину, хоробру у громадському житті. З ним, Миколою Горбалем і ще 2 – 3 десятками активістів 5 вересня 1990 р., у річницю початку червоного терору, ми пікетували в Києві КГБ. Ще існував СРСР, а КГБ був у силі... На світлині, яку публікуємо, Микола Горбаль стоїть праворуч, а Костя – ліворуч.

Ось що написав про Костянтина Микола Горбаль: “23 серпня 1988 р. мене, члена Української гельсінської групи, літаком з Пермі в наручних кайданках привезли до Києва і випустили на волю – ішов четвертий рік горбачовської “демократизації і перестройки”. А місяць перед тим на велелюдному мітингу у Львові В’ячеслав Чорновіл повідомив, що на засадах УГГ створено Українську гельсінську спілку... Це була відкрита опозиція комуністичній системі. Почалося цькування й очорнення цієї організації. У пресі з’явилися “розгромні статті” на кшталт “Черная тень УГС над Киевом”. До УГС тоді вступали чесні і відважні. Саме в спільноті УГС я й познайомився з молодим науковцем Костянтином Диканем. Коли 1991 р. на Установчому з’їзді УГС перетворилася в УРП, а мене було обрано головою київської організації, я запропонував бути моїм заступником Кості Диканю. Чесний, дієвий, відповідальний. Ніколи з цим чоловіком не виникало в мене непорозумінь. Дякую долі, що був з ним разом. Кажуть, що життя – це час, даний Богом, щоб скласти екзамен на гідність. Переконаний, Кость Дикань склав його на відмінно”.

“Я знала Костю з 1990-х років, – згадує Людмила Забарилло. – Це початок активної політичної діяльності: Рух, УРП... Костянтин Дикань був одним із найаскривіших, найвідданіших, найміцніших – і тілом, і духом – бійців... Він був цікавим співрозмовником, його думку хотілось почути, порадитись, бо це було надійне джерело знань... Кожного разу після зустрічі з ним залишалося почуття розкоші від спілкування. Шляхетний, урівноважений, стриманий у стосунках із людьми і водночас хоробрий, запальний, надійний у будь-яких складних ситуаціях, як-от перші мітинги-сутинки з міліціонерами, поховання на Софійській площі патріарха Володимира, наші майдани на площі Незалежності... Я відчувала надійність його плеча, захищеність від будь-яких страхів. Безкомпромисність, порядність були не тільки в його діях, а й у його думках, він ніколи не зраджував. Це не просто передчасна смерть побратима. Це – нескінченне сирітство душі, серця і якесь містичне неприйняття того, що відбулось”.

Спогад журналіста Володимира Королюка про участь К. Диканя в Революції Гідності підтверджує оцінку його як людини сміливої. Надвечір 1 грудня 2013 р., коли маніфестанти почали розходитися, на Інститутській почалася атака “Беркута”. Протестувальники, заскочені зненацька, почали тікати. Беркутівці переможно “улюлюкали”. І тут Костя піднявся посередині Інсти-

тутської на весь свій чималенький зріст, підняв руки вгору і заволав: – Стояти!!! Обличчям до “Беркута”!!! Атакувати ментів!

“І натовп, – згадував Володимир Королюк, – на очах перетворився в бойову одиницю й пішов у наступ на “Беркут”, який швиденько злиняв на Банкову, причаївшись біля адміністрації президента. І зараз у мене перед очима постає Кості та його голос: “Стояти! Обличчям до “Беркута”!”

А це вже розповідь Костянтина Родика: “Апаратне життя здебільше абсурдне: напружує здоровий глузд і психіку; нашіпиговане, наче мінами, нервовими зривами та депресіями. На Костянтина все те не діяло ніяк – найдурніше розпорядження зверху сприймав з усмішкою, явною чи притумленою. Взагалі, не пригадаю, аби Кость злостився. Натомість одразу брався допомагати розгубленим колегам – не втішанням, а прокладанням маршруту виходу з проблеми. Пригадую, як під час Помаранчевої революції ми зустрічалися на Майдані, куди він збігав униз Інститутською, бо ще працював у держустанові – а на ший незмінний оранжевий шалик. “Ти ж і по владних коридорах так розгублюєш, нічого?” – “Та косяться, бурмочуть, але нехай їм”, – сміється.

Страху він не віддав зовсім. Ні перед політиками, ні перед начальниками, ані перед міліцією чи бандитами. Либонь, цим і пояснюється його магнетична життєлюбність... Костьова легкість буття притягувала невідпорно.

І ось життєлюб та оптиміст Костянтин Дикань пішов із земного життя. Чесна й надійна людина. Один з найкращих політичних аналітиків, експерт “Книжки року” впродовж 20 років. Провалля під ногами”.

А тепер слово Тарасові Марусику, багатолітньому борцю за українську мову: “Костя стоїть перед моїми очима як живий. Чітко бачу риси його обличчя, які не сплутаєш в юрбі. Характерний. З ніби флегматичним спокоєм, неповторним напівусміхом, але насправді з внутрішньою глибиною. Це стало відразу помітно, коли він починав говорити чи в його вишукано гострих рецензіях у газеті “Україна молода”. Як тільки бачив на сторінці “Книжкового рейтингу” його матеріал, наперед смакував думки з його майстерної, як правило, мініатюри.

Згадую ті рідкісні моменти нашого спілкування. Перше, що приходить на згадку, це спроба влаштувати його на вакансію в Адміністрацію Президента України, у відділ мовної політики, який я очолював за часів президентства В. Ющенка. Подавши попередню біографію К. Диканя і мотивувавши свою пропозицію, привів я його на співбесіду. А там сидить керівниця департаменту, така засушена, як та царича з Шевченкової поеми, колишня комсомольська діячка, – і давай допикати: «А що це у вас за ланцюги на зап’ястях?» і т. п. Хоча такого слова вона не вживала, казала – «на руках». Звичайно, через цей бар’єр Костеві не вдалося перескочити... До речі, ця діячка, яка на ієрархічній драбині стояла наді мною і гнобила всі адекватні мовні ініціативи, успішно пропрацювала трохи обрубану каденцію Януковича, а тепер і Порошенкові служить.

Пізніше, коли я у 2012 – 2014 роках працював помічником депутата, він вирішив із власних спонувань передати мені ціле досвід на тему сланцевого газу, яка активно обговорювалася в парламенті. Кажу йому, що це не моя тема, я тут дилетант. А він мені – може, знадобиться свободівцям... Так і залишилося в мене те досвід на пам’ять про Костю.

На жаль, ми дуже рідко перетиналися. Найбільше запам’яталися

зустрічі в хаті Леоніда Череватенка – з ним і вже без пана Леоніда. Перший раз я ще й здивувався, що Костя настільки знайомий з Череватенком. Він про це просто не розповідав. Як і багато про що інше. Очевидно, носив у собі. Востаннє спілкувалися віртуально. Я нічого не знав про хворобу. Але із 60-річчям, а це було 2 березня, привітав його у фейсбуці такими словами: «Вітаю, Костю! Я це вже проходив. Не страшно. З ювілеєм і пенсією!» На що Костя відповів: «Дякую, Тарасе. На пенсії життя тільки починається»”.

Але лінія його життя вже вийшла на фініш...

Як експерт “Книжки року” Костя впродовж багатьох років писав рецензії на мої книжки. А книжок часом було і 5 на рік. А він не втомлювався, не залишав жодної без рецензії. Я навіть Костю не просив. Він сам узяв на себе цей непротий обов’язок. І не тільки писав, а й публікував у газеті “Україна молода”. У мене – чимало товаришів, які вміють писати, але тільки Костя це зробив з обов’язку перед другом і, звичайно ж, Україною!

Він розумів важливість висвітлення Визвольної боротьби – і для нас, і для нащадків. Останньою стала рецензія на мою книжку “Здолати Росію”. Ось прощальні слова Костянтина Диканя: “Україна – напередодні президентської виборчої кампанії. Основні претенденти вже ведуть запеклу боротьбу. В умовах війни з Росією тема відсічі агресорів вийшла на чільне місце. Недарма ж у триаді Петра Порошенка («Армія! Мова! Віра!») перед веде армія. Дискусія кінця 1980-х – початку 1990-х щодо того, як ставитися до Росії й

«московських демократів», завдяки Путіну зійшла нанівець.

Тоді, на початку 1990-х, тих, хто стверджував, що Росія – ворог, що російська демократія закінчується там, де починається питання української незалежності, що напад на Україну неминучий, вважали несповна розуму. Нині про російських окупантів та імперську політику «демократичної» Росії не говорять лише платні агенти Кремля.

Кувати гострим словом модерну українську націю почали Тарас Шевченко, Лєся Українка, Євген Маланюк, Дмитро Донцов. До сучасних магів цього вогняного ремесла належить і Роман Коваль, якого 1991 року виключили з антисовєтської, антикомуністичної УРП... за український націоналізм! (...) із першої титли публіцистика Ковалю насичена героїкою боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу, культом сильної особи, мілітарної потуги українців, зрештою, українського наступу”. Дорогий друже Костянтине, дякую Тобі за ці гарячі слова, за велике, щире і шляхетно-золоте серце! Відчуваю себе боржником.

Костя не раз виступав на вечорах Історичного клубу “Холодний Яр”. Востаннє промовляв на вечорі пам’яті Петра Болбочана торік 5 жовтня в Київській мерії. А бачились ми востаннє 29 січня в Літературному музеї на творчому вечорі поетеси Валерії Богуславської. Я вже знав

про його тяжку хворобу, але Костя сподівався, що вивернеться. Козак же завжди вивернеться з-під шаблі, не дасться! Козак Дикань намагався триматись бадоро, не жалівся, не хотів, щоб його проблема стала проблемою друзів...

На Байкове кладовище, до крематорію зі мною поїхали брат Андрій, кобзар Тарас Силенко і Микола Тихонов, кіборг Донецького аеропорту... Під час поминального обіду всі говорили про доброту Кості, відкритість, ширю усмішку, якою він відкривав своє серце друзям і рідним. І задавав я, як 5 років тому Костя разом з Людою Забарилло опікувалися тяжкохворим Леонідом Череватенком... Костя брав на себе проблеми інших, намагався допомогти і – допомагав!

Здавалось, я знав Костю на всі сто відсотків. Але промови під час поминального обіду відкрили для мене ще одну його фундаментальну грань. Для мене було повною несподіванкою, що Костянтин Дикань – науковець, кандидат якихось незрозумілих мені наук... Виявляється, він захоплювався скам’янілими черепашками, верхньоюрськими молюсками північно-західних околиць Донбасу!

Можу лише уявити, які думки йому приходили, коли бачив по телевізору траншеї на фронті, вирви від гарматних стрілен. Це ж скільки знищили раритетних скам’янілих молюсків! “От би там пройти із саперною лопаткою!” – мабуть, і така думка приходила йому.

Ось що розповіла про нього дружина Наталія Дикань, доктор геологічних наук: “Вдома була велика бібліотека, яку збирала мати Ада Наумівна, – світова й українська

класика, дитячі, пригодницькі, історичні книжки, повне зібрання «БСЄ», енциклопедії, різні журнали. Бібліотека постійно поповнювалася, книги читали. Після школи Костя вступив на природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Короленка, який закінчив 1981 року. В інституті почав збирати наукову світову бібліотеку з хімії, біології, генетики, бо бачив себе в майбутньому вченим. Планував дослідження в галузі генетики, оскільки генетика була однією із пріоритетних тем Нобелівського комітету, а в Україні ця галузь науки занепадала, не відродилася після знищення видатних українських генетиків – М. Вавилова та інших.

Захоплювався Костя також зоологією і палеонтологією, тому відразу після закінчення інституту вступив в аспірантуру Інституту геологічних наук НАН України. Це – літні експедиції на Донбас, де в кар’єрах і ярах, з кувалдою, молотком і саперною лопаткою Костя перегортав кубу породи в пошуках викопних черепашок. Це – гори шликів із геологічними зразками в робочій кімнаті інституту, біокуляр, книги... Книжки... Готуючи дисертацію, Костя винайшов спеціальну методику консервації крихкої породи з відбитками давньої черепашки і надрукував про це статтю в «Доповідах АН України».

Через три роки аспірантури, у 1987 р., Костя захистив дисертацію «Верхньоюрські двостулкові молюски північно-західних околиць Донбасу та їх стратиграфічне значення», здобув ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук і посаду молодшого наукового співробітника у відділі стратиграфії та палеонтології мезозойських відкладів. За три роки Костя став старшим науковим співробітником, широковідомим спеціалістом серед світових палеонтологів (Канади, Бразилії), опублікував монографію «Двостулкові і черевоні молюски верхньої юри Дніпровсько-Донецької западини» (Київ: Наукова думка, 1990. – 137 с.), яка й сьогодні не втрачала свого наукового значення і є єдиним, унікальним довідником із систематики верхньоюрських молюсків України. Костя багато їздив в експедиції по Україні і на Біле море як геолог, самостійно досліджував підводний світ Чорного і Червоного морів, був екстремалом, любив ризик – ловив руками куло-рибу, дражнив барракуду, переслідував морську змію.

2013 року, після тривалої перерви в науковій діяльності, Костя повернувся до Інституту геологічних наук і знову поринув у наукову роботу, вражаючи своїх колег енциклопедичністю знань і широким колом порушених наукових проблем. Його наукові інтереси стосувалося не лише палеонтології, стратиграфії, еволюції живої природи, а й філософії, аналізу державної політики в геологічній сфері тощо. За п’ять років він опублікував десять статей і велику передмову до палеонтологічної монографії (серед них «Методологія палеонтології – позитивізм», 2014; «Methodological analysis of historicism in palaeontology», 2015; «До питання про методологію забезпечення енергетичної безпеки України», 2015; «Про евристичну вартісність неокреаціонізму», 2016; «Еволюціонізм у палеонтології: методологічний аспект», 2016).

Виступав з цікавими доповідями на наукових конференціях Українського палеонтологічного товариства, у Львівському та Харківському університетах, мав високий авторитет ученого серед колег і викладачів. На засіданнях вченої ради інституту і конференціях Костя порушував цікаві питання, розпочинав гострі наукові дискусії, збирав власну зацікавлену наукову аудиторію. Був принциповим і прискіпливим у відгуках на кандидатські й докторські дисертації, у виступах під час захисту дисертацій виявляв непримиренність до наукового безграмотності, захищав авторитет і честь Українського Вченого, яким був сам. Костя залишив великий науковий доробок у численних статтях, препринтах і монографіях. У Національному палеонтологічному музеї України зберігається його унікальна колекція юрських двостулкових молюсків України”.

В останню дорогу проводжав Костянтина кобзар Тарас Силенко. Його пісні підкреслювали, що Україна прощається з козаком, своїм улюбленим сином...

Розпрощався стрілець із своєю ріднею, Сам поїхав в далеку дорогу...

Костянтинова дочка Тетяна в той сумний вечір була в батьковій вишиванці із широкою вишивкою на грудях. Слухаючи пісню про стрільця, який вирушив в останню дорогу, з почуттям тримала біля серця праву долоню. І сказала, що обов’язково виховає своїх дітей, батькових онуків, козакамен.

Нехай так і буде! Упевнений, що Костя ця обіцянка дочка зіграла б!

Вічна пам’ять! Вічна слава! Прощай, Друже!

Від імені Історичного клубу “Холодний Яр” і редакції газети “Незборима нація”.

Роман КОВАЛЬ

РЕКОМЕНДУЮ!

За мої знання про Визвольну боротьбу початку 20 століття в Україні я вдячний Роману Миколайовичу, його масштабним історичним дослідженням цієї героїчної пори нашого народу, більше того, тільки з книг Романа Ковалю, я дуже багато дізнався про історичні події в рідних краях, які більше в такому обсязі мало де можна знайти! А от книгу “Здолати Росію” я рекомендую до прочитання тим, хто в кінці 80-х і в 90-х роках учив букви, табличку множення, читав історію з шкільних підручників, коли, як раз велася боротьба за самостійність України!

Роман СТОРОЖУК

ТЕРЕШКО ЗНАЄ, ЩО РОБИТЬ

24 квітня виповнюється 120 р. від дня народження чорного запорожця Валентина Сім’янцева (Сімянцева), автора спогадів про Визвольну боротьбу, скульптора (на світлині). На пам’ять про Валентина і його бойового товариша Терешку пропонуємо цей чудовий спомин.

Ще лишився добрий кусень дня, як вигнали ми большевиків із Качківки. В той день ми поспішали. Коли вже коноводи підвели коней і сотня ладналася, щоб з піснями ввійти в середину села, Терешко вискочив із лави, нікого не спитавши і нікому нічого не сказавши. Його кінь щосили погнав у бік большевиків.

У сотні замішання! Хтось навіть бовкнув, щоб догнати його кулею.

Але Терешко – старий козак, його в сотні дуже добре знали.

– Сказився Терешко, – хтось сказав і стало легше.

Хоч щось та сказано. Ніби виправдано Терешка.

А Терешко то поринав у садках, то вискакував десь на вулиці і знову ховався від нашого зору. Всі слідували очима за Терешком. Аж нараз бачимо: тікає через поле піхотинець-большевик. Як його вгледіли очі Терешка між деревами чи десь на вулиці?

Догнав його Терешко і... дістав добре від пана сотника. Але ніяк не міг зрозуміти за що.

Коли ми вже між собою казали йому, що гріхи його величезні, бо покинув лаву без дозволу, зробив за-

мішання в сотні та ще й на фронті, ризикував без дозволу своїм життям і конем і ще якісь там порушення законів.

Терешко слухав і нарешті послав наставників до всіх чортів. Мовляв, у них, у кулеметній, було інакше.

І сів карбувати ще одну зарубку на карабіні.

Бо ще одна зарубка для нього була щось більше, “як дурні теревені”.

Большевики повбивали всю Терешкову родину – маленького братика, що ще був у колісці, закололи багетом. І Терешко визначив собі якусь порцію для відплати і дуже боявся, що “не доробить”...

Валентин СІМ’ЯНЦІВ

ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ “ХОЛОДНИЙ ЯР” ПРОПОНУЄ ВІДЗНАЧАТИ ЮВІЛЕЇ

4 квітня 1899 р. народився Юрій АРТЮШЕНКО, член Ради Українського військового клубу ім. гетьмана Павла Полуботка, хорунжий 1-го Українського козачого ім. Богдана Хмельницького полку, повстанець, старшина 1-го кінного полку Чорних запорожців, член УВО, просвітянин, редактор “Українського вісника”.

5 квітня 1894 р. прийшов у світ Роман БЖЕСЬКИЙ, член Братства самостійників, співорганізатор Українського полку ім. гетьмана Петра Дорошенка, учасник придушення так зв. Січневого повстання в Києві, повстанський отаман, дослідник історії Визвольної боротьби.

5 квітня 1994 р. народився Іраклій КУТЕЛІЯ-“ІКА”. У серпні 2014 р. брав участь у боях за м. Іловайськ, захопив російський танк Т-72Б3. Діставши множинні поранення, потрапив у полон. Після полону і лікування повернувся на передову. У грудні 2015 р. загинув у Донецькій області. Лицар ордена “За мужність” III ст. (помертно). Народний Герой України (помертно).

6 квітня 1984 р. спочив бандурист Григорій КИТАСТИЙ, автор “Пісні про Юрка Тютюнника” (слова Івана Багряного), “Думи про Симона Петлюру” (слова Костя Даниленка-Данилевського), пісні “Карпатські січовики” (слова Яра

Славутича); виступав перед вояками УПА та дивізії “Галичина”.

7 квітня 1919 р. загинув Іван ЛУЦЕНКО, лікар, член Центральної Ради, Генеральний хорунжий Вільного козацтва, командир 1-го Подільського січового куреня Армії УНР.

7 квітня 1979 р. народився Роман КАПАЦІЙ, розвідник 28-ї ОМБр, батько шести дітей, лицар ордена “За мужність” III ст. (помертно).

8 квітня 1709 р. укладено договір між Іваном Мазепою, Костем Гордієнком і Карлом XII про спільну боротьбу проти Московщини.

9 квітня 1899 р. народився Микола ДОРОШЕНКО-“ЧУБЕНКО”, ад’ютант отамана Ананія Волинця, заступник голови Подільської окружної ради (1919), отаман повстанського загону, хорунжий Армії УНР.

10 квітня 1889 р. народився Олександр ЗАГРОДСЬКИЙ, командир 2-ї Волинської дивізії, генерал-хорунжий Армії УНР, голова Спільки військових інвалідів Армії УНР. Учасник 101 бою, мав 5 важких поранень. Лицар ордена Залізного хреста.

10 квітня 1919 р. в Києві вибухнуло Куренівське повстання проти російських окупантів.

10 квітня 1969 р. помер Степан ВОЛИНЕЦЬ, підхорунжий УСС та

УГА, учасник Стрілецького театру, вчитель, посол до польського сейму, редактор газети “Українські вісті” й тижневика “Батьківщина”, референт пропаганди Військової управи дивізії “Галичина”, автор праці “Передвісники й творці Листопада”.

13 квітня 1979 р. народився Олександр ГРЕЧУК-“ЯКУТ”, кулеметник 2-го відділення 1-го мотопіхотного взводу 1-ї роти морської піхоти 503-го Окремого батальйону морської піхоти. Загинув за Україну.

14 квітня 1989 р. народився Максим ГОРОШИШИН, волонтер Євромайдану, козак “Небесної сотні”, Герой України з удостоєнням ордена “Золота Зірка”.

15 квітня 1944 р загинув Андрій ОСЬМАЧКІВ, підстаршина полку Чорних запорожців, вояк протипанцерної бригади “Вільна Україна”, лицар Залізного хреста Армії УНР.

17 квітня 1979 р. спочив Михайло ОСТРОВЕРХА, вояк УСС, хорунжий УГА, начальник культурно-освітнього відділу Запорозької дивізії, член редакції історичного календаря-альманаху “Червона калина”, член Військової управи дивізії “Галичина”, редактор тижневика дивізії “До перемоги”, актор, редактор, письменник, мистецтвознавець. Праці: “З римського щоденника”, “Nihil novi”, “Без докору”, “Томін здалека”, “Обніжками на битий шлях”,

“На закруті”, “Грозна калини в УСС”, “Блики і темряви”.

20 квітня 2014 р. в першому ж бою на Донеччині загинув Михайло СТАНІСЛАВЕНКО, боець ДУК “Правий сектор”.

21 – 25 квітня 1944 р. в урочищі Гурби відбулася битва Південної групи УПА-Північ “Богун” під командуванням Петра Олійника-“Енея” та з’єднання “Холодний Яр” УПА-Південь на чолі з Миколою Свистуном-“Ясенем” проти більшовиків.

22 квітня 1899 р. народився Всеволод ДІДКОВСЬКИЙ, козак Наддністрянського повстанського куреня та Армії УНР, урядовець, член “Провіти” і театрального гуртка аматорів “Української театральної штуки”, інженер-технолог.

22 квітня 1969 р. помер Юрій СИДУРКО, січовий стрілець, бунчужний Армії УНР, вояк дивізії “Галичина”.

23 квітня 1989 р. народилася Катерина НОСКОВА-“КЕТ”, старший телеграфіст 17-го Окремого мотопіхотного батальйону. Загинула разом з пораненим, якого намагалась вивести в санітарну частину. Лицар ордена “За мужність” III ст. (помертно).

24 квітня 1899 р. прийшов у світ Валентин СІМ’ЯНЦІВ (СІМЯНЦЕВ), козак кінної сотні Богданівського

полку та 1-го кінного Чорних запорожців полку, учасник Першого зимового походу, лицар ордена Залізного хреста, автор спогадів про Визвольну боротьбу, інженер, начальник Пардубицького відділення Українського “Сокола” у 30-х рр., скульптор.

24 квітня 1984 р. народився Юрій ДУТЧАК-“ШУМАХЕР”, боець ДУК “Правий сектор”. Загинув під час перевезення волонтерської допомоги.

25 квітня 1894 р. народилася Анна (Ганна) КРИВА (КРИВИВ-НА), сестра-жалібниця УГА.

25 квітня 1899 р. народився Юрій ГАРАСИМІВ (ГЕРАСИМІВ), січовий стрілець, старшина УГА, хорунжий дивізії “Галичина”, співак хору “Думка”, меценат.

25 квітня 1989 р. народився Дмитро КОРЯК-“БРАТ”, доброволець полку “Азов”, учасник Національної революції 2013 – 2014 рр., командир Полтавської міської самооборони. Лицар ордена “За мужність” III ст. (помертно).

27 квітня 1894 р. народився Кирило ГОНЧАРЕНКО, сотник артилерії Армії УНР, командир 1-ї батареї під час Зимового походу Армії УНР.

27 квітня 1929 р. росіяни розстріляли холодноярського отамана Якова МАМАЯ-ЩИРІЦЮ.

– логкий матерок – і він свій. Його загребли ще зі шкільної лави в тридцять дев’ятому, через два роки втрапив на зону, а там були вчителі на вибір, від шпани – до професури. Головне було вижити.

“А в цій війні, – подумав Скорий, – у цій нашій війні не можна задуже хотіти жити”.

“Може, ти добре зробив, – сказав йому Кравс на відході. – Не знаю. І не знаю, чи я зміг би! То ж такі рідна кров...”

Він тоді не міг пояснити Анні. Він і не думав про все наперед, але тепер йому не належить відступати, хоч усе змінилося, у цій дівчині-офіціантці він тепер упевнений, т а м будуть знати, що все змінилося, але над усе хоче жити Дуб, а це – дорогим коштом. Кожен його день і кожна година.

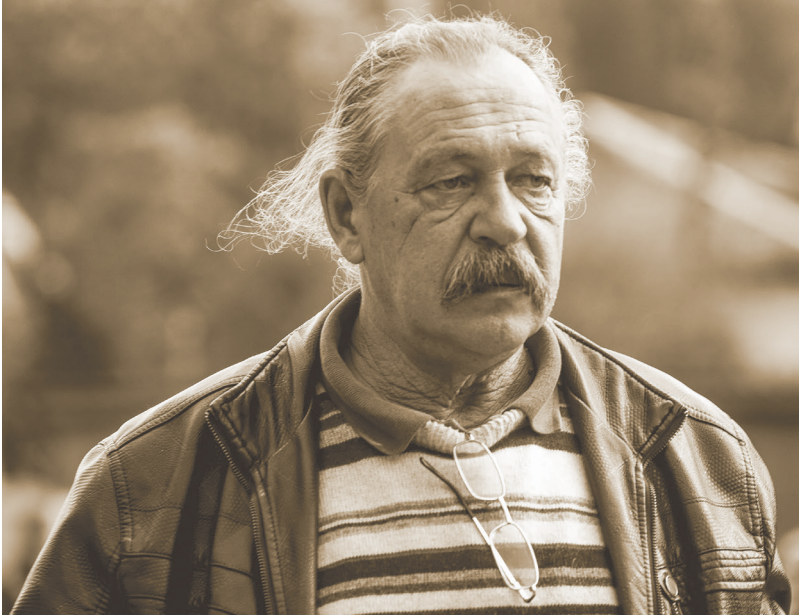
Лейтенант купував у буфеті солдатам булочки, а за вікном промкнулись три постаті, і Скорий подумав, що то добрий офіцер і що молодий, що має віддати честь йому, “капітанові”, отже, є якісь секунди на “театр”, а ті троє – в цивільному, і ці булочки в руках у солдатів, отлічно, ребята, так, фуражку, капітан, спокійно, лиш холодок під картузом, знайомий терпкий морозець по черепу, але один із цивільів ще з дверей вітається з лейтенантом, пропало з “театром”, лишився один Дуб, решта не має значення...

Коли фотограф-криміналіст закінчив роботу, Дуба відправили до моргу, а на тіло Скорого вже чекала у дворі “полуторка” – везти для ідентифікації. Шансу в нього не було – доки садив усю обойму в Дуба, в хід пішли три новенькі, щойно поставлені на озброєння “макарови”.

При огляді слідчий знайшов у кишені прив’язий пучечок черешневого цвіту. Хотів покласти до конверта з документами, але глянув на Дубових охоронців, що жваво розмовляли з лейтенантом, і вклав до кишені. Коли підвів голову, зустрів пильний погляд офіціантки.

– Прибери, – показав на розсіпані булочки. – Затопчуть...

Василь ПОРТЯК

У лісі два рази по двічі скрикнула сойка.

– О, згоя...

– Ні, – усміхнувся, – ворона. То мій Врона.

– Мусиш уже йти?

Встаючи, переклав пістолет із за пасака до кишені.

Марічка за вікном ворухнулася, коли глянув, і знову завмерла.

Облашки вже посунули далі від груня. Десь завивав уцілілий пес, а з поблизького обійстя чулося жіноче голосіння.

Скорий в офіцерському однострої сидів за столиком коло вікна, щоби добре бачити вулицю. Не допивши пива, замовив іще гальбу – офіціантка вже раз-другий прикро зиркнула на капітана, не щедрого на замовлення.

У чайній ткався густий гамір.

Якщо його не буде ще хвилини з десять, подумав Скорий, треба щезнути. Вказаний агентами час, коли Дуб сюди приходить, минув.

– Це буде безпечніше, як на вулиці, – казав Скорому Кравс. – Замішання, паніка... Відхід зручний.

Відхід планували через кухню. Агенти поділяли про план кухні і схему сусідніх дворів. Він добре все вивчив.

– Виглядає, – голос Кравса був незнайомий, ніби вибачливий, – Дуб здає інформацію порціями. Від усього не безпечимось, багато знає лише він. Мусимо квапити.

Дає порціями, бо хоче жити. Вони вже не одного витиснули, як цитрину, а тоді...

Пиво принесла інша офіціантка, молоденька. Глянула ніби приязно, але чіпко.

Дуб ходить по місту ніби вільно, але з двома цивільми. Обідають тут. Офіціантка знову зиркнула, вже від шинквасу. Хм... Цікаво – чия? Іхня чи наша?

Габка також так випасали, правда, до чайної на обід не водили. Грабок ім здав один порожній, під продукти резервованій, бункер і втік. Сам прийшов до СБ, а Дуб його розстріляв. Тепер Дуб силпе станиці, зв’язки, своєю агентуру...

Знадвору ввійшов лейтенант, за ним два солдати. Патруль!

Скорий упіймав на собі тривожний погляд офіціантки, сумніви зникли, тепер він знав, що буде відомо, як усе змінилося. Вийти звідси буде нескладно, документи для патруля має добрі, а ліпше від усіх паперів діє його “руський”. Уже траплялося. Пару слів, якщо до місця

ВИБІР СКОРОГО

2 березня 2019 р. полинула до гуцульських верхів душа останнього з трійки: Стефаник – Тютюнник – Портяк. “Не побачений примітивними літературними конкурсами, не побачений естетичними дальноміками з Шевченківського комітету. Але кому треба, той знає – чим є письмо Василя Портяка в шерезі сильних імен нашої літератури”, – написав Богдан Пастух. Публікуємо одну з новел Василя Портяка-Білінчука, сина кулеметника УПА Василя Білінчука-“Сібріяка”, щоб читач збагнув, кого втратила наша література, наш народ.

Прощай, друже Василю!

У лісі неподалік хати скреготали сороки, а внизу під грунем, поміж хатами, як у кітлі варилося, і з того клетоту вихоплювались й аж сюди, на подвір’я, долітали крики. Василеві здавалося, що чує окремі слова.

Озирнувся на вікна хати. В одному з них біліло кругленьке личко Анниної сестри.

Сороки не мовкали. Усміхнувся – сваряться на свого ворога. Коли йшов до хати, залишив там чатувати стрільця Врону – так його, на польський лад, дражнили ще в школі, то й вибрав собі псевдо. Конспірації!..

Внизу, на найближчому обійсті, загалкали дужче, – ...аті! – потім луною повторене в потоках “па-па-па” з автомата і собачий звиск. Біда на люде! Кров є кров, хоч і псяча, облашки після такого входять у лють, місяць старих і малих, як глину.

Позаду рипнули хатні двері, почувилася легенькі кроки.

– Встань!

Анна дала йому потримати накриту тарелем макітру й розстелила під черешню верету.

Сіли поруч.

Марічка стояла коло вікна й поколихувала на руках дитину.

– Видиш, то твій дедя!

Повернула малого личком до вікна. Перестав крекати й крутити голівкою, широко відкривши очі до світла.

– Такий великий, такий фаній... У кептарі й капелюсі... Йому так більше пасує, як у військовому.

Дихнув вітерець. Кілька пелюсток черешневого цвіту впало в макітерку.

– О, запашні пироги будуть!

– Іж, доки теплі... Був на днях Гордий з хлопцями. Вчив мене, що треба казати не “пироги”, а “вареники”.

– У нього східняки в охороні.

– Ну... А а йому – то для хлопців вареники, а ти, гуцуле, пакуй пироги і не будеш мене школити!

– І що?

– Нічо. Засміявся... А якщо вони сюди посунуть?

Василь байдуже глянув на хати внизу.

– Зайшли крилом від цього боку, то будуть трясти далі в долину... У тебе ще є чи це всі? Бо там Врона на стійці.

– Є-є! Іж усі, я ще злагоджу. Тепленьких...

Взяла капелюха, що його Василь поклав коло себе, і вдихнула, припухнувши до обличчя.

– Новий. Ще тобою не пахне... Далеко ходив?

– На Закарпаття.

– Там хоч тебе не знають. Бо мене як приском обсипало – кажуть, Скорий у Ворохті брав білет на поїзд.

Кивнув:

– Я також її видів.

– Іхала до Станіслава. Каже, у шкірянці й по-руськи говорив, ну чисто москаль...

– Що там її Петро?

– Під слідством. Рада, що взяла передачу, – живий...

Анна вибрала пелюстку цвіту з його кучерів.

– Я винесу? Подивися...

Він важко промовчав.

– Вже коні пасе!

Василь здивовано глянув.

– Голівку тримає, – пояснила. – З кожним днем більше пізнаю, як у тебе вдавсь.

Узяв її долоню у свою, широко. Вона вклала туди й другу.

– Мені Марічка помагає. Він так до неї тулиться, лиш візьме на руки – втихає... То що?

– Не сьогодні.

ПОЛКОВНИК [МИКОЛА] КУЛИКІВСЬКИЙ (КОМАНДІР БРОНЕПОТЯГА “ЗАПОРОЖЕЦЬ Ч. 3”)

При наступі на м. Проскурів у квітні 1919 року бронепотягові “Запорожець” було дане завдання: вибити зі стації Проскурів 4 ворожих бронепотяги...

Під’їхавши до стації, полк. Куликівський відкрив такий сильний та влучний гарматний вогонь по ворожих панцирниках, що вони почали відходити... Але, відходячи, всі чотири відкрили гураганний вогонь по “Запорожцю”...

Не дивлячись на це, полк. Куликівський наказав посуватись уперед...

Коли “Запорожець” був уже в районі стації, більшовики пустили на нього паротяг... Але полк. Куликівський не згубив рівноваги: хутко віддав розпорядження, і паротяг пустили в “тулик”, де він і загинув... Ворог відійшов, а хороброму полк. Куликівському залишилась у Проскурів велика військова здобич...

Біла ст. Богдановці тоді ж стався цікавий герць між “Запорожцем” і ворожим бронепотягом “Гандзею”... “Гандзя” виїхала назустріч “Запорожцеві”. Забачивши її, полк. Куликівський сам став за гармату і з другого набою підбив ворожий панцирник.

Скомандував “Вперед!” – і “Гандзя” стала нашою здобиччю.

Взагалі, як свідчать ті, хто служив з полк. Куликівським, не було такого випадку, коли б він зхвилювався, загубив присутність духу і не виконав би добре своєї бойової задачі.

Іван ЗУБЕНКО

Дж.: Зубенко І. Наші лицарі й мученики (збірка перша). – Каліш: друкарня Культ.-Осв. Відділу III Залізної дивізії, 1922.

Особливості мови збережено. Публікація Юрія Юзича

У ХОЛОДНІМ ЯРУ ОСВЯТИЛИ НОЖІ

Буйним степом болить кожна сповідь душі, кожне “бути” ляга свиноно... У Холоднім Яру освятили ножі – побратались навіки з війною.

Розлилася сваволя, мов пляшка на стіл, покотилася, як колесо з кручі... Гайдамацька весна! Дим маєтків густий – і реве переможно ревучий.

Погуляли тоді, що й згадати не гріх, поскубли жидовина і ляха... Тхнуть варшавами грізні тортур доріг і сибірами – наші звияти.

Та, однак, не зреклась груба шкіра долонь від руків’я ножа чи шаблюки – ще з Холодного Яру повіє огонь і на склик будуть йти одчайдухи...

Олександр ЛИСАК, заступник командира зенітної ракетної батареї, Харків

Поч. на 1 стор.
До слова, і Григорій Яковенко походив із Прилуцького повіту.
Так що без земляків Міхновського не обійшлося і в Холодному Яру!

“Перше засідання було перерване, – згадував Григорій Яковенко, – оскільки червоні частини (очевидно, маючи інформацію про місце зустрічі) підійшли майже до місця з’їзду і ми пішли в бойову лінію”.

Тобто поручник Петій брав участь у бойових діях у Холодному Яру.

Наступного дня з’їзд відновив роботу. Заслухавши звіт старого повстанкому та повідомлення від підпільних організацій, делегати перейшли до виборів повстанського комітету й організації військового відділу повстанкому.

З’їзд проходив напружено, спалахували і конфлікти. Одного разу навіть перервали засідання “через збудженість делегатів”. Усе ж перемогла лінія на єднання. Було обрано Окружний право-лівобережний повстанський комітет, до якого увійшли Герасим Нестеренко (командувач військ Холодноярської округи), Сергій Отаманенко (начальник штабу), член Центральної Ради Логвин Панченко, представник елісаветградського повстанкому (вже розгромленого!) Григорій Яковенко і Петро Петій (Петієнко), начальник штабу отамана Чорного-Куреди.

Несподівано більшовики повели на Холодний Яр наступ. Сили вони кинули великі! “Бій переходив у бій, сутичка у сутичку. В одному з боїв потрапив у полон поранений секретар попереднього повстанкому, а Логвин Панченко та Григорій Яковенко уникнули полону, коли, здавалося, що їх уже нічого не врятує” [5, с. 176]. Повстанком вирішив передислокуватися на півбережжя Дніпра в с. Сагунівку.

У цей складний для повстанців час окупанти почали активно поширювати декрет про амністію. Логвин Панченко, Петій і Яковенко обговорили це питання. “Петієнко весь час наголошував, що декрет є способом боротьби з повстанством [з метою] обеззброїти його і потім

кожного окремо передати до суду, – зазначав Григорій Яковенко, – Такої ж думки притримувалися і ми з Панченком”.

Тим часом у Черкасах почалися переговори із совєтською владою. Повстанців представляли колишній член Центральної Ради Омелян Дзигар та есер Шапошник. Петій, зазначали чекісти, “прилагодив все усилия к недопущению” “перехода на амністію” Холодноярського повстанкому. Але його зусилля не мали успіху. Якщо людина повірила чортам, то вже слово друга чути не хоче!

Логвин Панченко та есер Шапошник капітулювали 23 серпня. А тут прийшла сумна вістка, що 4 серпня здався загін Івана Петренка. Разом з ним “пішли на амністію” Іван Деркач та один із братів Чучупаків. Здалися отамани Прокіп Пономаренко-“Квочка”, Литвиненко та близько 80 повстанців. Ось що значить виснаження!

У Холодному Яру залишатися було небезпечно. Поручник Петій вирішив вертати на Полтавщину. Розшукав загін Троянського, де перебував підполковник Григорій Різник. Петій приховав, що Холодноярський повстанком розвалився. Навіщо деморалізувати козацтво! Навіть передав від імені Холодноярського повстанського комітету про “готовність кількох повітів до виступу”.

Коли дійшли чутки, що отаман Луценко і його повстанці готові здатися, Петій поспішив у розташування загону і “не допустив его к амністированию”.

І у 1922-му надії на визволення не згасли. На початку року до Петія з-за кордону прибули контррозвідники Білошапка і Костенко-Самутін – очевидно, йдеться про сотника Армії УНР Петра Самутіна із Ташані Переяславського повіту.

У квітні “з відомо Блакитного і Костенка-Самутіна” Петій відвідав “контррозвідувальні організації на Полтавщині”, після чого повернувся до загону Чорного. І передав “звіт у штаб Тютюнника про стан Червоної армії на Полтавщині та про організації”. На цей раз уже Блакитний і Самутін приховали

від Петія, що штабу Тютюнника не існує: після поразки Другого зимового походу його діяльність згасла.

У загоні Чорного Петій працював до кінця червня.

Арештували поручника Петія разом з Григорієм Різником у Києві 19 серпня 1922 р, коли вони намагалися виїхати закордон. Чекістів, які успішно здійснили операцію затримання небезпечних “бандитів”, очолив Михайло Михайлик. Затримав Михайлик у той день і Чорного-Куреду.

15 вересня 1923 р. окупанти висунули “Обвинувачувальний висновок” Гаврилові Куреді, підполковникові Григорію Різнику, поручникові Петрові Петію, Мусію Кириєнку, Сергієві та Федорові Луканіна, Андрієві Бузнецькому, Іванові та Маркові Печенюкам.

15 грудня 1923 р. о 1 годині 45 хвилин суд постановив смертний вирок Куреді та чотирьом його побратимам: Петрові Петію, Мусію Кирсенку, Григорію Різнику, Андрію Бубницькому, але 10 січня 1924 р. президія т. зв. Всеукраїнського виконавчого комітету замінила розстріл десятирічним ув’язненням із суворою ізоляцією.

Петро Петій усе ж виїшов на волю. Жив у рідному селі. Наприкінці 1920-х перебував “на особом учте в Прилуцькій ЧК”...

Коли влітку 1941 р. німці ввійшли до Кривого Рогу, було створено міську управу. Начальником статистичного відділу став Петро Петій, поручник Армії УНР. За іншими даними, він очолив відділ кадрів. Петій вів облік “петлюрівців, учасників СБУ та інших антирадянських елементів” з метою згуртувати антикомуністичні сили. Коли до відділу прийшов сірохупанник Григорій Андрійович Скиба, Петро Петій “переконав його вступити до ОУН(б)”. Сталося це наприкінці грудня. Очевидно, член Холодноярського повстанкому Петро Петій у 1941-му був членом бандерівської ОУН.

Подальша доля Петра Петія мені невідома, але сподіваюсь, що біографія запеклого земляка Миколи Міхновського все ж буде дописана.

Роман КОВАЛЬ

“ЯК БУР’ЯН ПРИ ДОРОЗІ”

У країні Сталіна,
У країні Рад,
Ми ростем, зростаємо,
Як зелений сад.

Батько, почувши віршик, сказав із боєм: “Який ви сад?! Ростете як бур’ян!” І виїшов з хати.

Коли повернувся, я запитала, чому він назвав мене бур’яном. Батько відповів, що, може, не бур’ян, а зростає, як бур’ян при дорозі. “Хто йде, той топче!”

Що батько мав на увазі, я зрозуміла лише тепер.

Тамара ЗДРОВЕЦЬКА, 1930 р. нар., дочка козака 1-ї Запорозької дивізії Армія УНР Олексія Здровецького

ЗАМІСТЬ ВІНКА...

батьків і відібрання хати. Коли вона з’явилася на батьківському дворі, мати енкаведиста, що мешкала там, почала гнати її геть. Г. Іванченко не стерпіла цього і побила матір енкаведиста. Її заарештували і відвезли до району. Того ж 1935 року автор статті “Протиколгоспні повстання на Україні” бачив її в дніпропетровській в’язниці, де сам був ув’язнений, останній раз. Вона тоді сказала йому: “Моє життя пропало, але ніколи не каюся і не каятимуся”. З того часу усі сліди її були загублені.

1940 року до нас дійшла сумна звістка, що Г. Іванченко найшла своє останнє пристановище на березі Охотського моря на цвинтарі в’язнів м. Магадана.

Ім’я цієї героїні ніхто не забуде, хто особисто знав її. Вона була прикладом для всіх тих, хто називає себе українцем. Вона не плазувала перед ворогом і не ховалася за плечі інших. Вона кидала обвинувачення в очі своїм ворогам сама, а коли було треба, бралася за гвинтівку і власними руками стріляла по московсько-большевицькому загарбникові.

У 17-ті роковини смерті дорогої землячки схилимо свої голови перед її пам’яттю.

А. КУШНІР

Дж. Кушнір А. Замість вінка на могилу Ганни Іванченко // Українські вісті (Новий Ульм). – 1952. – Ч. 64 (631). – 21 вересня

ІВАН ТРЕЙКО ПИСАВ СПОГАДИ

Володимир Барцьось надав мені низку цікавих документів, зокрема з ГДА СБУ. Це дало можливість мені розширити давню розповідь про нього (до слова, досі не опубліковану). Ось дві сенсаційні новини, які вичитав у доповідних записках “внутрішнього” агента “Вольської”, підсадженої до учасниці підпілля Ярослави Скаб, яка знала Трейка і його дружину.

“Для історії України, – переказувала агент “Вольська” розповідь Ярослави Скаб, – цей полковник писав свої спогади про часи боротьби Петлюри із Совєтською армією”, але поляки, а в 1940 р. совлада “конфіскували ці його твори”.

Роман КОВАЛЬ

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ “НН”

Світлана МИРОНЧАК (Хмельниччина) – 100 грн.
Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (Калуш) – 150 грн.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Її редактор Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-й половині ХХ століття.

Ця газета – про долі українських січових стрільців, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, вояків АТО, а також про кобзарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб “Холодний Яр”.

Ціна на рік – 68.42 грн.

Наш індекс – 33545

Редактор
Роман Коваль
Верстка
Олександр Литвин
Коректор
Надійка Овчарук
Інформаційне забезпечення
Микола Владзімирський,
Іляна Гайдук
Люба Криворот

Технічний директор
Максим Селюзкін

Адреса для листування
03049, Київ,
вул. Курська, 20, пом. 14.
Тел./факс: 242-47-38
kova.roman1@gmail.com

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти. Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження. Серія КВ №325.

Наклад 4000 примірників. Видруковано 30.03.2019 р. ТОВ “Прес Корпорейшн Лімітед” Номер замовлення 1710327 Засновник Роман Миколайович Коваль

БОЯРСЬКИЙ КОЛЕДЖ – КОЛИСКА УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

12 березня члени Історичного клубу “Холодний Яр” Владислав Карпенко і Людмила Гребенюк, а також завідувачка Книжницької сільської бібліотеки Любов Дудич на запрошення голови циклової комісії гуманітарних та суспільних дисциплін, кандидата історичних наук Людмили Радченко відвідали Боярський коледж екології і природних ресурсів, де взяли участь в

історико-краєзнавчому заході-лекції на тему “Боярський коледж – колиска Української революції”. Студенти 1-го курсу та викладачі коледжу поглибили свої знання про події Української революції 1917 – 1921 рр., які відбувалися в Боярці та навколишніх селах, зокрема Книжичах, Жорнівці та Хотові. Звичайно, найбільше зацікавили студентів долі їхніх попередників, які століття тому навчалися в Боярській школі бджільництва.

Ось імена бойовиків Української революції – простих хлопців із Боярки, Книжичів і Жорнівки: Трохим Андраш, Василь Булавінець, Петро Гома, Іван Глущенко, Сергій Каз-

нодій, Прохор Кравченко, Микола Пастушенко, Олександр Мариненко-“Филимон”. Розповіли краєзнавці і про їхніх отаманів – Пилипа Драника-Косаря, Орлика, Гайового, Марка Шляхового, а також про Сергія Єфремова, який викладав у цьому закладі.

Нагадаємо лише два факти з історії коледжу: 14 серпня 1921 р. (за н. ст.) Марко Шляховий скликав у Боярському технікумі бджолярства волосний собор УАІПЦ, а восени того ж року в Боярському бджільництві було сформовано відділ із 30 осіб (командир Чайка), який мав підтримати УПА Юрка Тютюнника під час Другого зимового походу...

Краєзнавці перед студентами відкрили новий історичний простір, нове уявлення про свою малу батьківщину, викликали бажання вивчати історію рідного краю.

Історичний клуб “Холодний Яр”

ЧЕРЕЗ “НОВУ ПОШТУ” МОЖНА ПРИДБАТИ

“Здолати Росію” Романа Ковалю – 170 грн.

“Сумщина в боротьбі” Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича – 175 грн.

“Український календар Визвольної боротьби” Романа Ковалю – 55 грн.

“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 70 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 200 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 100 грн.

Книжки можна придбати через “Нову пошту”, попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у ПриватБанку: 5168 7556 2267 7496.

Переславши гроші, зателефонуйте до редакції.

Повідомлення можна зробити й електронним листом на адресу редакції. Окрім вартості книжки, замовник оплачує й доставку. Тел. (044) 242-47-38, 067-726-30-36.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 50 грн.

HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через “Укрпошту” можна придбати такі книги:

(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

“Здолати Росію” Романа Ковалю – 215 грн.

“Сумщина в боротьбі” Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича – 210 грн.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 75 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 225 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 125 грн.

“Український календар Визвольної боротьби” Романа Ковалю – 80 грн.

“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 95 грн.

“Історія Холодноярської організації” Романа Ковалю – 55 грн.

“Отаман Орлик” Романа Ковалю – 85 грн.

“Сто історій Визвольної війни” Романа Ковалю – 97 грн.

“Крізь павутиння змосковщення” Романа Ковалю – 90 грн.

“Шевченкіана Михайла Гаврилка” Романа Ковалю – 100 грн.

“Історія України-Русі” Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 95 грн.

“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 550 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 350 грн.

Книги можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім’я Р. М. Ковалю, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України